

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De sancta Katherina clxviii

[urn:nbn:de:bsz:31-289352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-289352)

De sancta

Katherina

De sancta katherina .cxviii. A

Katherina dicitur a catha quod est vniuersum et ruina. quasi vniuersalis ruina. Omne enim edificium diaboli in ea vniuersaliter corrumpitur. Nam in ea corrumpitur edificium superbie: per humilitatem quam habuit. carnalis cupiditatis mundane: quod omnia mundana despicit. Vel katherina quasi cathenula. ipsa enim sibi per bona opera quandam cathenam fecit per quam usque ad celum ascendit. Que quidem cathena siue scala quatuor gradus habet qui sunt innocentia operis. mundicia cordis. despectio vanitatis. et locutio veritatis. Quos propheta per ordinem ponit dicens. Quis ascendit in montem domini. etc. Et ridet. Innocens manibus et mundo corde qui non accepit in vano animam suam. neque iuravit in dolo pro primo suo. Quasi autem isti quatuor gradus in beata katherina fuerunt patet ex legenda sua.

Katherina costis regis filia. omnibus liberalium studiis crudita fuit. Cuius autem maxime impator omnes tam diuites quam pauperes ad alexandriam vocaret ut ydolis immolarent. et christianos immolare volentes puniret. katherina cum esset annorum xvij. et in palacio diuitibus et pueris pleno. sola remansisset. audiens animalium diuersorum mugitus et cantantium plausus. misso illuc nuncio inquiri iussit celeriter quid hoc esset. Quod dum didicisset assumptis aliquibus de palacio si-

gno crucis se muniens illuc accessit. ibique multos christianos metu mortis ad sacrificia duci aspexit. Que vehementer dolore cordis sauciata. ad imperatorem se audacter ingessit. Et sic ait. Salutationem tibi proferre imperator et ordinis dignitatem et rationis via premeonebat. si creatorem celorum agnosceres et ad deum animam reuocares. Stansque ante ianuam templi. per varias conclusiones silogismorum allegorice et metaphorice diserte et mystice multa cum cesare disputauit. Deinde rediens ad commune colloquium dixit. Nec tibi tanquam sapienter proferre curauit. Nunc autem quare incassum congregasti hanc multitudinem ad colendam stultitiam ydolorum? Miraris hoc templum manu artificum operatum. miraris ornamenta preciosa que velut puluis ante faciem venti erunt. Mirare potius celum et terram mare et omnia que in eis sunt. Mirare ornamenta celorum. solem videlicet et lunam et stellas. Mirare famularum eorum qualiter a mundi initio usque ad finem nocte et die currunt ad occidentem. et redeunt ad orientem. nec unquam fatigantur. Et cum hec aniaduertens. interroga et discere quis sit eorum portentor. Cuius autem ipsum ipso donante intellexeris. nec scilicet illum inuenire valueris. ipsum adora. ipsum glorifica. Ipse enim est deus deorum. et dominus dominantium. Cuius de filii incarnatione sapienter plurima disputasti. stupescere cesar non valuit ad hec respondere. Tandem ad se reuersus. dixit ad eam. Sine o mulier. sine nos finire sacrificium. et post hoc tibi responsa redemus. Precepit igitur eam ad palacium duci. et cum diligentia custodiri. admirans nimium eius prudentiam et corporis pulchritudinem. Erat enim speciosa valde. et incredibili pulchritudine omnium oculis admirabilis videbatur et gratiosa. Veniens igitur cesar ad palacium. dixit katherine. Audiuimus tuam eloquentiam. et mirari sumus tuam prudentiam: sed in deorum sacrificiis occupati omnia plene intelligere nequimus. Nunc autem ab initio progeniem tuam requirimus. Et sancta katherina ad hoc. Scriptum est. Nec te collaudes nec te culpaueris ipse. Hoc faciunt stulti quos gloria vexat inanis. Confiteor tamen meam progeniem non timore iactantie: sed humilitatis amore. Ego enim sum katherina: costis regis unica filia. Que quous in purpura nata. et liberatibus disciplinis non mediocriter instructa. hec tamen omnia premissi. et ad deum ibesum christum profugi. Deum autem quos colis nec te nec alios iuuare possunt. Dignatur infelices talium numinum cultores quibus aduocatis. in necessitate non assunt. in tribulatione non succurrunt. in periculis non defendunt. Cui

De sancta

Katherina

rex. Si ira est ut dicis totus mundus errat. et tu sola verum dicis. cum tamen omne verbum in ore duorum vel trium testium confirmetur. Si angelus esses. si celica virtus. adhuc tibi credere nemo deberet. quanto minus cum femina fragilis esse pararis? Cui illa. Ne obsecro cesar a furore tuo te vinci permittas. ut in sapientis animo non stet turbatio dira. Sic namque poeta ait. Tu si animo rexeris rex eris. si corpe seruus. Et rex. Ut video pestifera calliditate nos illaqueare disponis dum per exempla priorum sermonem praehere niteris. Videns autem cesar quod eius sapientie obuiare non posset: mandauit occulte per litteras ut omnes grammatici et rhetores ad praetorium alexandriae festinanter venirent. immensa numerum recepturi. si precor natiue virginis suis assertionibus superarent. **A**dducti sunt igitur de diuersis prouincijs quinquaginta oratores: quod omnes mortales in omni humana sapientia excellerebant. Quibus interrogantibus cur tanta de remotis partibus euocati fuissent. Cesari respondit. Est apud nos quedam puella sensu et prudentia incomparabilis que omnes sapientes profurat. et deos nostros demones esse affirmat. Quam si superaueritis cum honore magno ad propria redibitis. Ad hec vnus indignatus stomachum voce respondit. O magni imperatoris consilium: qui ob vni de genere puellae selecta sapientes mundi de remotis partibus aduocatur: cum vnus ex nostris diuinitatis eam poterat uisum profutare. Et rex. Poterit quidam hanc ut ad sacrificandum impellere. aut penam extinguere. sed melius iudicavi. ut vestris argumentis penitus profutur. Cui illi dixerunt. Adducatur coram nobis puella ut sua temeritate percussa. nunquam se sapientes vidisse cognoscat. Sed cum virgo certamen quod sibi imminere didicisset: coram se domino commendauit. Et ecce angelus domini astitit sibi. et ut praestaret staret admonuit: asserens quod non solum ab his vinci non poterit: sed insuper illa ipsos uersos ad palmam martirij destinabit. Cum ergo coram oratoribus adducta fuisset: dixit imperatori. Quali iudicio pro vnâ puellâ quinquaginta oratores opponis quos et pro victoria remunerandos permittis et me sine spe mercedis pugnare compellis? Erit tamen merces michi dominus ihesus christus qui est spes et corona pro se certantium. Verum cum oratores deum fieri hominem. aut partem impossibile dicerent. virgo etiam uocem genitricis predictam esse ostendit. Nam plato astruit deum circumrundum et decurtatum. Sibilla quoque sic ait. felix ille deus ligno qui pendet ab alto. Cui igitur uirgo cum oratoribus sapientissime disputaret. et eos aptis rationibus profutaret. stupescere illi. quid dicerent non

inuenientes. muti penitus sunt effecti. Tunc imperator contra eos nimio furore repletus. increpare eos cepit. cur ab vna puella tam turpiter se vinci permitteret. Tunc vnus magistrorum aliorum sic ait. Noueris imperator quod nullus vnquam ante nos stare potuit. qui continuo uinceretur. Hec autem puella in qua spiritus dei loquitur. sic nos in admiratione peruertit. ut contra christum aliquid dicere. aut omnino nesciamus. aut penitus formidemus. Unde imperator praestanter fatemur quod nisi probabiliore sententia de his quos usque modo coluimus prouideris. Ecce omnes ad christum peruertimur. Audiens hec tyrannus nimio furore succensus omnes in medio ciuitatis peremari iussit. At uirgo ipsos profortans ad martirium praestantes efficit. et de fide diligenter instruit. Et cum dolerent quod sine baptismo decederent. uirgo respondit. Ne timeatis: quia effusio uestri sanguinis uobis baptismum reputabitur et corona. Cui ergo signo crucis muniti flammis fuissent iniecti. ita animas domino reddiderunt. ut nec capilli nec uestimenta eorum ab igne in aliquo lederentur. Cum autem christianis fuissent sepulsi. tyrannus uirginem loquitur dicens. O uirgo generosa. iuuentuti tuae profule. et post reginam in palacio meo secunda uocaberis et imagine tua in medio ciuitatis fabricata a cunctis uelut dea adoraberis. Cui uirgo. Desine talia dicere quae zelus est etiam cogitare. Ego me christo sponsam tradidi. Ille gloria mea. ille amor meus. ille dulcedo et dilectio mea. ab eius amore nec blandimenta nec tormenta me poterunt reuocare. Tunc ille furore repletus: iussit eam spoliari scorpionibus: cece di: et cesari in obscurum carcerem tradi. ibique diebus. xij. fame cruciari. **R**ex autem pro quibusdam causis instantibus extra regionis finem praecedente. regina eius nimio amore succensa: cum principe militum nomine porphirio media nocte ad carcerem uirginis properauit. Quo cum regina introisset: uidit carcerem inestimabili claritate fulgentem. et angelos plagas uirginis perungentes. Incipiens uirgo eterna ei gaudia praedicauit. et ad fidem peruertens martirij coronam eidem praedixit. Sicque usque ad mediam noctem sermonem praeraxerunt. Quae cum omnia porphirio audisset: ad pedes uirginis praecidit. et cum ducetis militibus fidem christi recepit. Quia uero per duodecim dies sine cibo tyrannus esse eam iusserat christus per hos dies missa de caelo candida columba caelesti eum cibo refouebat. Deinde dominus cum multitudine angelorum et uirginum eidem apparuit dicens. Agnosce filia creatoris tui. pro cuius nomine laboriosum subiisti praesertans esto quod tecum sum. Respondeo igitur imperator: eam sibi praesentari iussit. et

videns eam splendēte quā subito ieiunio estimabat afflictā. putauit q̄ eam aliquis in carcere sustentasset. et furore replet⁹ custodes torqueri p̄cepit. Illa vero ait. Ego cibū ab hoīe nō accepi: sed x̄ps me p̄ suū angelū enutriuit. Cui impator. Responde oro qd̄ moneo in corde tuo. et noli dubijs respōdere sermonib⁹. Non te quasi famulā possidere cupim⁹ sed regina potens et electa decore in regnō meo triūphabis. Cui virgo. Attēde et tu obsecro. et iudicij examine veridica sanctione decerne quē magis eligere debeo. An potentē eternū gloriosum et decorū. vel infirmū mortalē ignobilē et desolū. Tunc impator indignat⁹ ait. E duob⁹ tibi vnū elige. aut sacrificare vt viuas. aut exquiritā tormentā subi vt pereas. Et illa. Quēcūq; tormenta potes cogitare ne differas: q̄ carnē et sanguinē meum x̄po offerre desidero. sicut et ipse pro me seipm̄ obrulit. Ipse em̄ deus me⁹. amator meus. pastor et sponsus vnicus me⁹. Tūc quidā p̄fecit furētī regi suāsīt. vt infra tridū quatuoꝝ rotas ferris ferreis et clauis acutissimis circūsepras p̄pararet. vt eā tam horribile tormentū dissecaret et ceteros xp̄ianos tā dire mortis exēpluz terreret. Ordinatūq; est vt due vno ordine voluerēt. due aut̄ p̄rario impetu agerēt. vt ille deorsus lacrando p̄traherēt. ille repugnātes sursum deuorādo impingerēt. Tūc beata virgō dñm̄ exorauit. vt ad laudem sui nominis et p̄uersionē ppli circumstantis ipsam machinā dissiparet. Et ecce angel⁹ dñi molam illam cū tanto impetu diuellendo cōcussit. q̄ quatuoꝝ milia gentium interemit. Et

Regina aut̄ que desuper hoc aspiciēbat. et vsq; tūc celauerat. statim descēdens imperatorē de tāta scruicia durius increpauit. Rex aut̄ furore repletus cum regina sacrificare p̄tēneret: iussit eam extractis prius māmīll decollari. Que cū ad martiriū duceretur. katherinam rogauit vt p̄ se dñm̄ p̄careretur. Que r̄ndit. Ne timeas a deo dilecta regina q̄ tibi hodie pro trāsitorio regno cōmutabis eternū. et pro mortali sponso tibi immortalē acq̄res. Tūc illa p̄stans effecta tortores hortabatur. ne qd̄ iussi fuerant facere morarēt. Ministri igitur extra ciuitatē eam ducentes. ferris hastilib⁹ māmīllas eius euellunt. et post caput eius precidunt. Cui⁹ corpus porphirus rapiens sepeliuit. Sequēti die cum de corpore regine questio fieret et multos ex hoc ad supplicium tyrannus p̄trahēti iuberet. porphirus p̄orūpens in mediū exclamauit. Ego sum qui christi famulam sepeliui. et christi fidem recepi. Tunc maxencius amens esse

ctus. rugitum terribilem emittens exclamauit. O me miserū et omnibus miserandū. ecce porphirus qui erat vnicus anie mee custos. et totius laboris solaciū decept⁹ est. Qd̄ cū suis cōmilitibus referret. illi prius r̄nderunt. Et nos xp̄iam sumus. et mori parati sum⁹. Tunc cesar furore ebri⁹ p̄cepit oēs cū porphiro decollari. et corpora hereticis dimitti. Deinde katherinā aduocās ait. Quāuis arte magica reginam mori feceris. si tñ respueris prima in palacio meo eris. Hodie igitur aut dijs sacrificā. aut caput amittes. Cui illa. fac quecumq; anio p̄cepisti. paratā em̄ me videbis ad omnia sustinenda. Data igitur sup eā sententia. decollari iubetur. Que cū ad locum de ducta fuisset. erectis in celū oculis orauit dicens. O spes et salus credentiū. o decus et gloria virginū. Ihesu rex bone obsecro te. vt quicumq; passionis mee memoriam egerit seu in exitu anie sue vel in quacūq; necessitate me inuocauerit. tue p̄piciationis p̄sequatur effectū. factaq; est vox ad eam dicens. Ueni dilecta mea sponsa mea. ecce tibi celi ianua aperta est. Nam et his qui passionē tuā deuoris mentibus celebrauerint. optata p̄sidia promitto de celis. Deinde cū decollata fuisset. de ei⁹ corpore pro sanguine lac emanauit. Angeli aut̄ corpus eius accipientes. ab illo loco ad montē sinay itinere plusq; dies viginti deduxerūt. et ibidem honorifice sepelierūt. Ex cui⁹ ossibus indefinenter oleum emanat. qd̄ cunctorū debilitū mēbra sanat. Passa est aut̄ sub maxencio siue maximo tyranno. qui cepit circa annos dñi. ccx. Qualiter aut̄ maxenci⁹ p̄ hoc scelere et alijs que cōmisit punitus fuit. in historia de inuentione crucis habetur. Dicitur q̄ quidam monachus rothomagensis ad montē sinay p̄rexit. ibiq; per septem annos in seruiuo beate katherine deuotus permāsīt. Quam cum instāt⁹ exoraret vt aliquid de corpore ei⁹ h̄c mereretur. subito irrupit de manu illi⁹ vnus articulus digitorū. Qui donū dei letus recepit. et ad suum monasterium deportauit. Fertur quoq; q̄ dum quidam beate katherine deuot⁹ existeret. et eam crebro in sui adiutorij inuocaret. p̄ processum spiritus mentis incuria resolutus et deuotionem mentis perdidit. et ab ipsius inuocatione cessauit. Qui i orōne posit⁹ vidit multitudinē virginum ante se transeuntū. Inter quas vna erat que ceteris splēdidior videbatur. Que cū sibi appropinquasset faciem suā opuit. et sic añ ipm̄ facie velata transiuit. Cui⁹ splendorē cum ille nimium miraretur. et q̄ esset interrogaret. vna ex eis r̄ndit

De sancta Katherina

hec est katherina quam olim cognoscere solitus
 eras: nunc autem quia cognoscere non videris: coram te
 sevelata facie tanquam a te cognita pertransiit. **F**
Memorandum quod beata katherina mirabilis apparet
 in quibus. Primo in sapientia. scilicet in eloquentia. tertio
 in constantia. quarto in mundicia castitatis. quanto
 in privilegio dignitatis. **P**rimo admirabilis ap-
 paret in sapientia. In ipsa enim sunt omnes species philo-
 sophiae enim siue sapientia dividitur in theoreticam. practica
 et logicam. **T**heoretica dividitur secundum quosdam in tres
 scilicet in intellectualem. naturalem et mathematicam. Ha-
 buit igitur beata katherina sapientiam intellectualem in
 cognitione divinorum: quae maxime visa est in disputati-
 one contra rhetores: quibus unum solum deum verum esse pro-
 bavit. et deos omnes falsos esse prouit. Secundo natura-
 lem in cognitione omnium inferiorum qua maxime visa est
 in disputatiōe contra imperatorem sicut patet ibidem. Ter-
 cio mathematicam in preceptu terrenorum. hec enim scien-
 tia secundum boetium speculatur formas sine materia in
 abstractione. Hanc beata katherina habuit quoniam animam
 suam ab omni materiali amore abstraxit. Hanc enim
 se habere ostendit cum imperatori interrogati respondit. Ego
 enim sum katherina. costis regis filia quae quatuor in
 purpura nata est. hac maxime est visa cum reginam ad
 preceptum mundi. et despectum sui. et desiderium regni
 eternum animauit. **P**ractica autem dividitur in tres.
 scilicet in ethicam. economicam et publicam siue politicam.
 Prima docet mores informare: et se virtutibus ex-
 ornare. et pertinet ad omnes. Secunda docet familiam
 bene componere. et pertinet ad patrefamilias.
 Tercia docet vobis et populos et reipublicam bene
 regere. et pertinet ad rectores urbium. Hanc etiam tri-
 plicem scientiam habuit beata katherina. Prima enim
 habuit. cum se omni more honestate populorum. secundam
 cum familiam suam quae sibi magna relicta fuit lau-
 dabiliter rexit. tertiā cum imperatore sapienter instruxit.
Logica dividitur in tres partes. scilicet in demonstrati-
 uam probabilis et sophisticam. Prima pertinet ad philosophos
 secunda ad rhetores et dialecticos. tertia ad sophisticas
 Hanc etiam triplicem scientiam habuisse videtur cum
 de ea scribitur. Per varias conclusiones filogismos-
 rum allegorice et metaphorice diserte et mystice
 multa cum cesare disputauit. **S**ecundo fuit admira-
 bilis in eloquentia. Habuit enim eloquentiam facundissimam
 in predicando. sicut patet in suis predicatōibus.
 Disertissimam in ratione reddendo. sicut patet cum di-
 cebat imperatori. Miraris hoc templum manu artifi-
 cum fabricatum. Suauissimam in attrahendo sicut
 patet in porphuro et in regina quos eloquii sui
 suauitate ad fidem attraxit. Efficacissimam in punice

do sicut patet in rhetoribus quos tam potenter ed-
 uicit. **T**ercio in constantia. fuit enim constantissima
 in minimis illatis quae ipsas precepit. Unum imperatori sibi
 minanti respondit. Quicquid contra mecum potes cogitare
 ne differas: quia carne et sanguine meum christo offer-
 re desidero. Item. fac quecumque animo precepisti:
 parata enim me videbis ad omnia sustinenda. Secundo
 in donis oblatis: quia ea respuit. Unde cum impera-
 tor sibi promitteret quod eam in palacio secundam habere
 respondit. Desine talia dicere que scelus est contra cogi-
 tare et. Tercio in supplicij irrogatis: quia ea super-
 ruit. sicut patet cum fuit posita in carcere et supro-
 tam. **Q**uarto in mundicia castitatis. Seruauit
 enim castitatem inter ea que castitas piclitari solet.
 Quibus enim sunt in quibus castitas piclatur. scilicet as-
 fluentia resoluens. oportunitas inducens. iuuentus
 lasciuies. libertas effrenas. pulcritudo alliciens.
 Inter hec beata katherina castitatem seruauit. Ha-
 buit enim maximam affluentiam rerum: ut ipse quod sicut
 dicitur tota die inter suos famulos versabat. Habuit
 iterum etatem iuuenilem. Item sui libertatem: quia sola
 et libera in palacio remansit. De his quatuor dis-
 citur supra. katherina cum esset annorum. xvij. in pa-
 lacio diuitijs et pueris pleno: sola remansit. Ha-
 buit etiam pulcritudinem. Unum dicitur. quia erat speciosa
 valde et incredibilis pulcritudine: omnium oculis
 admirabilis videbatur. **Q**uinto in privilegio di-
 gnitatis. Que dicitur enim priuilegia spalia tueri in ali-
 quibus sanctis dum decederet. ut christi visitatio que fuit
 in beato iohanne euangelista. olei emanatio que fuit in
 beato nicolao. lactis effusio que fuit in beato pau-
 lo. sepulcri preparatio que fuit in beato clemete. peti-
 tionum exaudicio que fuit in beata margaretha quoniam
 orauit pro agentibus sui memoriam. Hec autem omnia
 fuerunt in beata katherina. sicut patet in legenda.
Dubitationem autem apud aliquos vtrum a maximo
 vel a maximino martyrisata sit. Tunc enim tres
 imperia tenebantur. scilicet constantiniana: qui ex paterna suc-
 cessione imperium sumpsit. et maxentius maximianus
 filius a protonatis militibus rome augustus appel-
 latus. et maximinus in orientis partibus cesar esse
 ctus. Secundum autem quoniam onicas maxentius rome. maximinus
 vero in oriente contra christianos tyrannidem exerce-
 bat. Videtur ergo vtrumque placet quod vicio scripto-
 ris sit factum ut pro maximino maxentius poneretur.
De sancto saturnino dixit **A**
Saturninus ab apostolorum discipulis christus ordi-
 natus. in vrbem iherosolimam directus est
 Cum autem ipse ingredierte demones a trisus
 cessarent. vnus gentium dixit. quod nisi saturninum

